

Nr 25.

Ankom till riksdagens kansli den 23 februari 1926 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om befrielse för lotskaptenen B. Östrand och lotsen K. G. Holmberg från utgivande av visst genom utslag av regeringsrätten till återbetalning fastställt belopp.

(1:a avd.)

Uti en inom andra kammaren av herrar *E. A. Bernström* och *P. H. Sjöblom* väckt motion, nr 233, har hemställts, att riksdagen för sin del ville medgiva, att lotskaptenen *B. Östrand* och lotsen *K. G. Holmberg* befrias från utgivandet av ett av regeringsrätten den 9 december 1924 slutligen till återbetalning fastställt belopp av 5,753 kronor 1 öre samt att omförmälda belopp må ur vederbörliga räkenskaper avskrivas.

Till stöd för sin framställning hava motionärerna anført följande:

»Vid världskrigets utbrott 1914 mobiliserades jämväl signalstationerna vid rikets kuster, och kommanderades bland annat lotsen vid Dalarö lotsplats *K. G. Holmberg* till signalstationen nr 50 N. S. att tjänstgöra som förman därstädes från och med den 3 augusti 1914.

Emellertid insjuknade *Holmberg* antagligen på grund av förkylning å förläggningssorten enligt läkarebetyg, som härvid fogas i bestyrkt avskrift i tarmsjukdom, som ej förbättrades genom beskaffenheten av mathållningen å den avlägsna platsen, varför *Holmberg* måste begära tjänstledighet för sjukdom, som av vederbörande beviljades honom först från och med den 3 februari till och med den 30 april samt sedermera från och med den 9 juni till och med den 31 oktober år 1915, vilken sistnämnda dag *Holmberg* »avpolletterades» från tjänstgöring vid kustsignalväsendet.

Enligt bestämmelserna i § 1 av kungl. kungörelsen den 21 mars 1902 angående avlönings med flera förmåner åt personal vid lots- och fyrinrättningen under tjänstgöring vid flottan, varunder kustsignalstationerna lyda, ägde nämnda personal under sådan tjänstgöring uppbära »från lotsverket samtliga sina vid verket innehavande avlönings- med flera förmåner», däribland lotslott.

I § 7 av samma kungl. kungörelse och § 10 av reglementet för kustsignalväsendet föreskrives, att nämnda personal vid sjukdom åtnjuter full avlöning såsom under verklig tjänstgöring.

I enlighet med dessa bestämmelser och föreskrifter utbetalade lotskaptenen i mellersta lotsdistriktet *Bengt Östrand*, vilken hade att ombesörja

utbetalningen av ersättning till lotsverkets personal inom sitt distrikt under tjänstgöringen vid kustsignalväsendet, till Holmberg även under sjukdomen ersättning för mistad lotslott.

Jämlikt kungl. lotsstyrelsens skrivelse den 15 juli 1915 ersattes lotsen Holmberg under dennes sjukdom vid senare tjänstledigheten av viss annan person. Emellertid gjorde revisionen hos kungl. marinförvaltningen anmärkning mot bland annat den under senare tjänstgöringsperioden utbetalade ersättningen för mistad lotslott, belöpande sig sammanlagt till 5,753 kronor 1 öre under framhållande däraf, att samma sjukdomsorsak förelegat vid de båda tjänstledighetstiderna och sjukdomen alltså varit av kronisk natur, varför Holmberg bort, då han för andra gången eller den 9 juni hade behov av tjänstledighet, från kustsignalväsendet avpolleteras. Marinöverkommisarien fastställde anmärkningen och ålade nämnda lotskapten att inbetala det anmärkta beloppet med rätt för honom att av Holmberg söka sitt åter.

Vid häröver hos kungl. kammarrätten anförda besvär fann denna med godkännande av skedd utbetalning under sistberörda tid av dagavlönning m. m. skäligt fastställa anmärkningen i vad den avsåg utbetald ersättning för mistad lotslott.

Östrand fullföljde besvären i denna del hos regeringsrätten, som i utslag den 9 december 1924 ej fann skäl att göra ändring i kammarrättens utslag.

Sedermera anhöllo såväl Östrand som Holmberg hos Kungl. Maj:t var för sig att av nåd bliva befriade från återbetalning av det anmärkta beloppet, men fann Kungl. Maj:t icke skäl att bifalla de därom gjorda framställningarna.

Det vill synas, som om lotskaptenen Östrand med stöd av förenämnda författningar haft fullgoda skäl för att till lotsen Holmberg även under den senare tjänstledigheten utbetala ersättning för den lotslott, varav han gått miste på grund av kommenderingen vid kustsignalväsendet, som ej slutade förr än den 31 oktober 1915.

Varken reglementet för kustsignalväsendet eller åberopade eller annan kungörelse eller författning giver bevakningschef eller lotskapten befogenhet att avskeda (avpollettera) mobiliserad insjuknad person, även om hans sjukdom skulle vara kronisk, och ej heller kan en lotskapten äga varken befogenhet eller förmåga att bedöma, om den sjukdom, som drabbat en mobiliserad under tjänstgöring vid kustsignalväsendet, är av kronisk natur.

Åtminstone under den första tiden av mobiliseringen gävo författningarna rörande de mobiliserade och ersättningen till dem vederbörande ingalunda önskvärd tydlighet vid handhavande av dithörande ärenden.

Vidare torde säkerligen den för mera än tio år sedan uppburna ersättningen av den sjuke Holmberg hava under dyrtiden förbrukats till eget uppehälle.

På grund härav finna vi det billigt och rättvist, att Östrand och Holmberg befrias från utgivande av beloppet i fråga.»

Av handlingarna i förevarande ärende, av vilka utskottet tagit del, framgår, att lotsstyrelsen avstyrkt den av lotskaptenen Östrand och lotsen Holmberg gjorda framställningen att av nåd bliva befriade från återbetalningskyldighet. Lotsstyrelsens yttrande i ärendet är av följande lydelse:

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 20 maj 1925 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt lotsstyrelsen att avgiva utlåtande över av lotskaptenen i mellersta lotsdistriktet Bengt Samuel Östrand samt mästerlotsen vid Dalarö lotsplats Karl Gustaf Holmberg i särskilda underdåniga skrivelser gjorda framställningar om befrielse för envar av dem från skyldigheten att till statsverket återleverera ett belopp av 5,753 kronor 1 öre, vilket år 1915 av Östrand till Holmberg utanordnats av flottans medel såsom ersättning för mistad lotslott.

Till åtlydnad härav får lotsstyrelsen, med återställande av remissakten, i underdånighet anföra följande.

Nämnda återbetalningskyldighet åligger Östrand till följd av Eders Kungl. Maj:ts i regeringsrätten den 9 december 1924 meddelade utslag, vilket lotsstyrelsen härjämte i bestyrkt avskrift tillåter sig bilägga.

Med anledning av att Holmberg till stöd för sin framställning själv framhållit och med två intyg sökt styrka, att hans ekonomiska ställning skulle bliva helt undergrävd, därest han skulle nödgas återbetala nu ifrågasvarande belopp, får lotsstyrelsen meddela, att Holmberg såsom närmare framgår av bilagda utdrag av taxeringslängderna för Dalarö socken över fast egendom, för vilken bevillning erlägges samt över inkomstbevillning m. m., dels är ägare av en fastighet i Dalarö, som åsatts ett taxeringsvärde av 13,000 kronor, dels också för taxering enligt bevillningsförordningen uppskattats från och med år 1917 för inkomst av kapital, vilken inkomst för år 1924 utgjorde 500 kronor, vadan hans kapital kan antagas uppgå till omkring 10,000 kronor.

Vidare hava Holmbergs avlöningsförmåner från lotsverket under åren 1914—1924 uppgått till de belopp, vilka finnas återgivna under rubriken »Summa» i bilagda sammandrag, varjämte han under samma tidsperiod uppburit de i sammandraget angivna beloppen av hemvägsersättning, vilka jämväl, såvitt styrelsen kan bedöma, måste lämnat vissa överskott.

Lotsstyrelsen kan därför icke för sin del godtaga vad Holmberg anfört i sin underdåniga framställning, varför lotsstyrelsen ej heller kan dela Östrands uppfattning, att utsikterna för honom att av Holmberg återfå det till återbetalning fastställda beloppet skulle vara mycket små.

Med tillkännagivande att Holmbergs häsofarstånd numera så förbättrats, att han kunnat redan den 1 juni 1925 återinträda i tjänstgöring med ty åtföljande full lön och lotslott och under erinran att han under en tid av närmare tio år tack vare den av Östrand verkställda utbetalningen av ersättningen för mistad lotslott kunnat tillgodogöra sig inkomst av kapital på sätt, som enligt vad ovan sagts skett, får lotsstyrelsen under åberopande i övrigt av innehållet i Eders Kungl. Maj:ts förenämnda utslag den 9 december 1924 uttala, att lotsstyrelsen funnit sådana om-

ståndigheter föreligga, att styrelsen icke kan tillstyrka bifall till de underdåniga framställningarna.

I handläggningen av detta ärende hava deltagit, förutom undertecknad överfyringenjör, föredraganden byråchefen Wirström och t. f. byråchefen Drake.

Stockholm den 1 juli 1925.

Underdånigst
FOLKE LUNDEBERG.

Erik Hygrell.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet måste finna att de i motionen åberopade föreskrifterna i kungl. kungörelsen den 21 mars 1902 ang. avlönings- med flera förmåner åt personal vid lots- och fyrinrättningen under tjänstgöring vid flottan samt bestämmelserna i krigsavlöningsreglementet den 25 september 1914 kunna giva anledning till olika tolkningar i fråga om huruvida ersättning för mistad lotslott skolat till Holmberg utgå under hans tjänstgöring vid det under flottan lydande kustsignalväsendet. Enligt krigsavlöningsreglementet ägde nämligen Holmberg därunder uppbära, förutom de avlönings- och övriga förmåner, som enligt stat eller eljest skolat honom tillkomma, vissa särskilda förmåner såsom krigsavlöningsstillägg, krigsportion m. m. Av 1902 års kungörelse framgår, att Holmberg under tjänstgöringen vid kustsignalväsendet ägde åtnjuta samtliga sina vid lotsverket innehavande avlönings- med flera förmåner, däribland lotslott.

Då § 7 av nämnda kungörelse föreskriver, att personalen vid lots- och fyrinrättningen under tjänstgöring vid flottan vid sjukdom eller ådragen skada åtnjuter full avlöning såsom under verklig tjänstgöring, har avgörandet av förevarande spörsmål tydligen varit beroende av huruvida ifrågasvarande uttryck »verklig tjänstgöring» skall anses avse tjänstgöring vid flottan eller vid lotsverket. I sistnämnda fall skulle nämligen på sätt föreskrivits i kungl. kungörelsen den 1 oktober 1914, innefattande avlöningsvillkor för bland annat lotspersonalen, ersättning för lotslott icke utgått vid sjukdom.

Om alltså redan på grund av att författningsföreskrifternas avfattning kunna giva anledning till tvekan om deras rätta innebörd, vissa skäl tala för ett efterskänkande av kronans fordran gent emot Östrand och Holmberg, föreligger emellertid i detta fall ytterligare några omständigheter, som enligt utskottets mening giva stöd för det i motionen framförda yrkandet om att riksdagen måtte befria nämnda personer från den dem ålagda återbetalningsskyldigheten.

Till tjänstgöringen vid kustsignalväsendet, för vilken tjänstgöring Holmberg åtnjöt den ersättning, som han nu ålagts att till en del återbetala, var han kommenderad under tiden 3 augusti 1914—31 oktober 1915, varvid han dock under större delen av år 1915 på grund av sjukdom åtnjöt

tjänstledighet. Regeringsrättens utslag, varigenom återbetalningsskyldigheten för Östrand och Holmberg fastställts, meddelades den 9 december 1924. En tidrymd av omkring 10 år hade alltså då förflutit från det ersättningen till Holmberg utbetalades.

Vidare synes det utskottet icke uteslutet, att den sjukdom Holmberg ådragit sig förorsakats eller åtminstone förvärrats genom tjänstgöringen vid kustsignalväsendet. Har detta varit fallet, skulle Holmberg enligt bestämmelserna i ovannämnda kungörelse den 1 oktober 1914 varit berättigad till ersättning för mistad lotslott.

Enligt utskottets mening torde vad sålunda anförts utgöra tillräckliga skäl för riksdagen att i detta fall medgiva befrielse från återbetalningsskyldighet. De av lotsstyrelsen åberopade skälen, som enligt styrelsens mening borde föranleda ett vidhållande av kravet på återbetalningsskyldighet, synas utskottet icke förtjäna avseende vid bedömande av förevarande spörsmål.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att lotskaptenen B. Östrand och lotsen K. G. Holmberg befrias från utgivandet av det av regeringsrätten den 9 december 1924 till återbetalning fastställda beloppet av 5,753 kronor 1 öre samt att omförmälda belopp må ur räkenskaperna avskrivas.

Stockholm den 23 februari 1926.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar A. C. Lindblad, A. F. Vennersten, Oscar Olsson, J. L. Widell, C. P. V. Nilsson i Gränebo, C. G. Ekman, E. J. G. Rosén, E. A. Hallin, P. A. Bergström, G. Kobb, C. Johansson i Hälsingborg och A. R. Rooth;

från andra kammaren: herrar A. Anderson i Råstock, C. R. Jansson i Falun, J. L. Carlsson-Frosterud, P. M. Olsson i Blädinge, O. Olsson i Kullenbergstorp, A. Å. Törnkvist i Karlskrona, E. Kristensson i Göteborg, J. Jönsson i Revinge, B. F. son Holmgren, E. Andersson i Prästbol, J. Olofsson i Digernäs och S. Persson i Fritorp.